

„Dobre to były czasy w tym Lublinie” – nieznany epizod z życia Aleksandra Fredry

PUBLIKACJA: 10.11.2023 [Kultura i sztuka](#)

Aleksander Fredro. Źródło: Wikimedia Commons

„Dobre to były czasy w tym Lublinie” – pisał w swoich wspomnieniach Aleksander Fredro. Jako 17-latek trafił tu w 1810 roku w charakterze „raportera sądu wtórego” - powiedziała PAP Anna Nowak, aktorka Teatru im. Juliusza Osterwy. W Lubelskim akcenty widoczne są również w jego twórczości.

Aktorka podkreśliła, że Lublin był bardzo ważnym etapem w życiu Aleksandra Fredry. O pobycie w mieście pisał w „Trzy po, trzy”, czyli w swoich wspomnieniach opublikowanych pod koniec życia. „Napisał, że każdy w skarbnicy swojej pamięci ma obrazy, które zostają mu na całe życie. Dla Fredry to były właśnie lata wojaczki i – jak określił - dobre czasy lubelskie” – zaznaczyła.

W maju 1809 roku 16-letni Fredro wstąpił do pułku ułanów uformowanego przez

Adama Potockiego i oddelegowany został do pilnowania opuszczonego przez Austriaków Lwowa. „Dwóch jego starszych braci stwierdziło, że birbanta Rudasia – tak nazywali Aleksandra z racji jego płomiennej czupryny - należałoby ustrzec od działań stricte wojennych. Po spotkaniu z księciem Józefem Poniatowskim, które zaaranżował brat Maksymilian, młody Fredro dostał awans na podporucznika” – wyjaśniła Anna Nowak.

Przyszły pisarz został przydzielony do 13. Pułku Srebrnych Huzarów, elitarniej formacji powstałej w Lublinie - mieście, które było wówczas stolicą Departamentu Lubelskiego z siedzibą sądów, sztabu wojskowego i garnizonu wojska, na czele którego stał generał Ludwik Kamieniecki.

„W grudniu 1810 roku 17-letni Fredro trafił do Lublina w charakterze +raportera sądu wtórego+. Zatrzymał się w zajeździe +Pod Białym Koniem+, mieszczącym się w miejscu dzisiejszej kamienicy przy Krakowskim Przedmieściu 39. Do sądu miał stąd już niedaleko, bo znajdował się on w Pałacu Potockich przy ul. Zielonej. Do zadań Fredry należało powtórne przesłuchiwanie oskarżonych, a potem informowanie skazanych o zapadających wyrokach” – przekazała aktorka.

Już pierwsza lubelska sprawa - jak podkreśliła Anna Nowak - była dla młodzieńca ogromnym wstrząsem. Chodziło o karę śmierci dla kaprała oraz 8 lat więzienia dla kilku innych żołnierzy, którzy pewnej nocy wygłodniali wyszli na „tówkę kartofli”, a wracając do koszar weszli do zamkniętej karczmy przez okno, jedli i pili, a na końcu zażądali pieniędzy.

„Poszkodowany gospodarz oskarżył ich właśnie o rabunek. Fredro odczytał najpierw wyrok w więzieniu znajdującym się w części opustoszałego klasztoru pojezuickiego przy Archikatedrze Lubelskiej. Jeszcze na placu przed kościołem oo. Kapucynów, gdzie wykonywano publicznie wyroki, Fredro był przekonany, że w ostatniej chwili kaprał zostanie uniewinniony. Niestety – ku przestrodze innych żołnierzy – karę śmierci wykonano” – opisała Anna Nowak.

W swoich wspomnieniach Fredro pisał, że po tym wydarzeniu trzy dni przeleżał w łóżku, czwartego dnia się otrząsł i poszedł na wieczór towarzyski do Pałacu Tartów przy ul. Dolnej Panny Marii 3, gdzie mieszkał generał Kamieniecki, jego urocza żona i dwie piękne pasierbice. Tak też, „aby warszawiankom znośnymi uczynić zimowe lubelskie wieczory” nominowano do sądów wojskowych oficerów, którzy „dobrze tańcowali”.

„Bawił się również na balach i rautach w Pałacu Parysów, który był ówczesnym centrum życia towarzyskiego, a także na maskaradach w +Karczmie pod złotą papugą+, do której wymykał się przecież Gucio ze Ślubów panieńskich” – dodała aktorka.

Podkreśliła, że w twórczości Fredry jest więcej akcentów lubelskich. Jako przykład podała słynny spór z „Zemsty”. Inspirację dla pisarza stanowiła historia wojewody lubelskiego Mikołaja Firleja, który był pierwowzorem Cześnika, a pochowany jest w kościele oo. Dominikanów przy ul. Złotej w Lublinie.

„Po zawarciu małżeństwa w 1828 roku Aleksander Fredro stał się współwłaścicielem zamku w Odrzykoniu. Przeglądając stare dokumenty znalazł akta sporu właśnie między Firlejem a Skotnickim, dawnymi właścicielami zamku. Skotnicki postanowił, że na swojej części wybuduje nowy zamek i tak przebudował dach, że cała woda spływała na stronę Firleja – i to było zarzewiem tego trwającego lata konfliktu” – wyjaśniła Anna Nowak.

W lutym 1811 roku Fredro wstąpił do loży wolnomularskiej „Wolność odzyskana” znajdującej się w jednej z kamienic przy ul. Dominikańskiej w Lublinie. Jej wielkim mistrzem został generał Kamieniecki, a należeli do niej oficerowie lubelskiego garnizonu, przedstawiciele miejscowej palestry i ziemianie. „Aleksander Fredro bierze udział w pracach loży jako uczeń w pierwszym stopniu wtajemniczenia. Jeszcze w 1815 roku przyjeżdżał na zebrania w Lublinie, bo widnieje na liście obecności” – dodała aktorka.

Jak pisał w pamiętnikach, „na lubelskiej ziemi obudziła się w nim poetyka wena”. Wspomnił o pierwszym utworze pt. „Żale Jakuba nad utratą gaci”, który zrobił furorę w pułku podczas pobytu w Krasnymstawie. „Fredro dla żartu schował suszącą się bieliznę płk Jakubowi Nowickiemu. Podczas rozpaczliwego szukania, krzyczał on do swojego służącego: +Franciszku, gdzie są gacie moje+, stąd wszystkie zwrotki kończyły się w wierszyku tym zawołaniem” – podkreśliła Anna Nowak.

Jednym z punktów otwarcia w 1886 roku Nowego Teatru w Lublinie (dzisiaj tj. Teatr im. Juliusza Osterwy w Lublinie) była jednoaktowa komedia Fredry „Nikt mnie nie zna”. Jak podała aktorka, wybór nie był przypadkowy, bo jej akcja odbywa się w Lublinie. 10 lat później portret Fredry pojawił się na plafonie sali widowiskowej. Fredro jest najczęściej wystawianym po wojnie polskim autorem dramatycznym w Teatrze Osterwy.

W lipcu ub.r. Sejm ustanowił 2023 Rokiem Aleksandra Fredry. Jak wskazano w uchwale, w 2023 roku przypada 230. rocznica urodzin najwybitniejszego polskiego komediopisarza, a także pamiętnikarza, poety oraz żołnierza kampanii napoleońskich.(PAP)

NAJNOWSZE

95 lat temu plac Saski przemianowano na plac Marszałka Józefa Piłsudskiego

Walka o niepodległość Polski 1914–1918 – Kalendarium

350 lat temu wojska Rzeczypospolitej pokonały siły tureckie pod Chocimem

Jak „Solidarność” świętowała 100. rocznicę powstania 11 listopada

D. Tusk: dziś świętujemy rzeszę najważniejszą, niepodległą Rzeczpospolitą

NAJPOPULARNIEJSZE

01 Edward Gierek (1913-2000)

02 Józef Piłsudski (1867-1935)

03 105 lat temu wybuchła I wojna światowa

04 Kalendarium II wojny światowej

05 Wojciech Jaruzelski (1923-2014)

Newsletter

Wpisz swój e-mail

☐ Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych dla potrzeb wyłącznie potrzeb informacyjnych na stronie internetowej. [Wybierz](#)

☐ Oświadczam, że wyrażam zgodę na upoważnianie Muzeum Historii Polski do przetwarzania moich danych osobowych w celu dostarczenia mi informacji o wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych. [Wybierz](#)

☐ Oświadczam, że wyrażam zgodę na upoważnianie Muzeum Historii Polski do przetwarzania moich danych osobowych w celu dostarczenia mi informacji o wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych. [Wybierz](#)

